

עין משפט‏^[1]‏
נר מצוה

בח א ב מ פ מ"ט מ"ז מ"ח שנת הלקה [ג] ד סמג עשין דרענא א טושי"ע א"ח ס"י שנת ספיק א:

רבינו הגנאל

אקשין ר' יהוד' בן בבא קתני ע' אמה ושיריים, ור' עקיב' קתני ע' אמה ושיריים, מאי בינייהו. ופרקינן דבר מועט איכא בינייהו דתניא ר' יהוד' אמר דבר מועט יש מן שיעור. כמה הוא בית סאתים. ק' אמה בדורבא בן חצר המשכן. מגיל דאמר רב יהוד' אמר קרא ארך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים. אמרה תורה טול חמשים מן המאה, וסבב אותם על חמשים הנשארות מן ולכשתסבבם נמצאות שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים. ירושלמי. ר' שמואל בר נחמן בשם ר' נתן מחצר המשכן למדה הדריא לה ארך ק' אמה ורחב [נ'] אמה, חמשים ומנן מאה אמן, הויין (בתבירייתא) [בתבירייתא] חמשה אלפין אמן. שבעין אמן על שבעין אמן. (בתבירייתא) אפיקן (בתבירייתא) חמשה אלפין פורא מאה. ומננן שבעי אמה ושיריים. ותני שמואל שיריים הללו הן [שני] שלישי אמה. וכן הצעה של משנה שבעי אמה ושני שלישי אמה על שבעים אמה ושני שלישי אמה דאינון שבעין (תלתותין) חצוי (תלתין) באורכה ושבעים (תלתותין) [תלתין] הא מאה וארבעין (תלתותין) דאינון חשעין אמתא ותלת אמן ותלתא דאמתא. אפיק מנייהו ארבעה תשיעין לארבע רוחתא אישתיתורי תשעין (תשעין) [תלתותין] חסיד תשיע, דרא הוא דתני יש בו דבר קל ולא יכלו חכמים לעמוד עליו. והוא חלק משנים עשר חלקים לאמה, וחצי אצבע מחמש אצבעות לטפה. נמצא שבעים אמה ושני שלישי אמה וחלק מ"ב חלקים באמה וחצי אצבע מחמש אצבעות לטפה, חמשים שבעים אמה ושני שלישי אמה וחלק מ"ב חלקים לאמה [וחצי אצבע מר] אצבעות לטפה]. ביון דאמרי שיטול חמשים וסבב חמשים אומרי' פשטיה דקרא היכי הוא. ופשיט אביי אמרה תורה דהמד משכן על פשת חמשים, נמצא אורך המשכן ל' אמות שהן כ' קרשים כל קרש אמה וחציו, הרי ל' אמה. ואחורי המשכן במערב כ' אמה ריחו הרי נ' אמה. ורחוב המשכן י' אמות וריחו כ' אמות בצפון וכו' אמה בדרום הרי נ' אמה. נמצא המשכן עם הרווח שלו, [נ'] אמה לכל רוח בני רוחותיו צפון ומערב ודרום חמשים בחמשים, וחמשים בחמשים לפני המשכן חצר, הרי מאה ארך בחמשים. מתני' ר' אלעי' אומר אם אורכה יתירה על רחבה אפי' אמה אחת. ואוקימנא אם היה אורכה יתירה על פי שנים כרחבה אפי' אמה אחת. אוקימנא אם בתוכה. ר' יוסי אומר אם היה אורכה אפילו שבעים כרחבה מטלטלין בתוכה.

כג:

רבי עקיבא היינו ת"ק. פ"ה היינו ת"ק דאמרו לו לר"י וקשיא דהוה מנא למימר אריך וקטין איכא בינייהו דרבי עקיבא קאמר כהדיא ע' אמה על ע' אמה ובאמרו לו לא קא אמר ומסתמא לא פליגי אר' יהודה כהא דאית ליה לעיל אפילו אריך

וקטין ועוד דילמא צעו צור שית

ומערה ומיהו י"ל דמשני ספיר ומ"מ

נראה כפר"ח דהיינו ת"ק היינו רבי יהודה בן צבא פי' כיון דרבי יהודה בן צבא איירי בשצעים אמה ושיריים על שצעים אמה וכו' מה הולךך ר"ע תו לשנות וצלנד שיהא זה כו' ומשני איכא בינייהו דבר מועט דבר מועט דלר' עקיבא לית ליה לר' יהודה אית ליה והא דקמני בסמוך ר"י אומר דבר מועט יש ולא נתנו צו חכמים שיעור היינו שלא חשו ללמנא ולעולם אית ליה דכולהו תנאי שהוזכרו לפני ר"ע נראה דאית להו דבר מועט:

דבר מועט יש. והא דלא חשיב ליה כזילד מעצבין (לקמן ד' נז.) דקמני גבי ג' כפרים אס יש צין החילונות מאה וארבעים אמה ואמה אחת ושלש לא חש ללמנא אי נמי אחיא כר"ע דלית ליה דבר מועט: **פשמירה** דקרא במאי כתיב. משמע דטול חמשים וסבב חמשים היו אסמכתא צעלמא ומיהו כזילד מעצבין (לקמן ד' נח.) פריך והא מצעי ליה דיטול חמשים כו' **ט**: **והתניא רבי אריעור אומר.** והוא הדין דהוה מנא למיפוך דאס כן היינו רבי עקיבא אלא דניחא ליה למיפוך דרבי אליעזר אדריב' אליעזר:

אי הבי היינו ר' יוסי. אף על גב דמעיקרא איכא למיפוך נמי היינו ר"ע מ"מ היינו רבי יוסי ליכא למיפוך **ט**: **איכא** בינייהו רבועא דרבעוה רבנן. פ"ה דרבי אליעזר צעי לכתחילה אורכה פי שנים ברחצה ורבי יוסי צעי לכתחילה מרובעת וקשיא דאין שייך כאן לכתחילה ודיעבד דאי כבר הוקף לכתחילה לכ"ע שרי ואס צא להקיף **ט** וכי נאמר לו שלא יקיף אלא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ונראה כפירוש רבינו

הגנאל דפירש דרבעוה דרבנן היינו פלוגמא דמי שהולאוהו (לקמן ד' מט:) דר' חנינא בן אנטוניגוס ורבנן גבי האומר שציתתי במקומי יש לו אלפים אמה לכל רוח עגולות דכרי ר' חנינא בן אנטוניגוס וכו' ר' אלפיס אמה לכל רוח עגולות דכרי שיהא נשכר לזויות והשתא לר"א אי ארכה יתר ע"פ שנים ברחצה אפילו צאלכסון אין מטלטלין כרבי חנינא ורבי יוסי לטפוי קאתי וקאמר דמטלטלין **ט** :

[נזרע] רובו. ונראה לר"ח דדוקא קרקע יותר מצית סאתים אכל צבית סאתים אפילו מרע כולו לא צטלי דירתו דהא לר' יהודה בן צבא דמתמיר בנזרע כולו מורה דמהני לגינה שומריה א"ע ג' דסתם גינה היא כולה זרועה ומיהא מיציעא ליה ציתר מצית סאתים אס ציטל דירתו אף צדיר וסתר ומוקפא דשמא לפי תשתמישו רב אינו מתצטל משום זריעה כי גס לרש"י תריך לחלק בין דיר וסתר ומוקפא וחסר לקרקף]:

לרבי שמעון בין דנזרע רובו ה"פ **מיעוט** במ"ל. נראה **י**) דמכ"ש פריך לגבי רוצ דמדקאמר נזרע רוצו והיינו ציתר מצית סאתים משמע הא מיעוטו שרי אפילו ציתר מצית סאתים היינו משום דצטל לגבי רוצו אפילו לקולא כל שכן היכא דרובא מרע אפילו צית סאתים דנימא דצטל לגבי רוצא לחומרא: לא

משנים ברחצה אין מטלטלין הא כזיר מפי שנים מטלטלין ורבי יוסי סבר מרובעת עיקר ולכתחילה אורויי מורין הכי ומיהו אפילו ארכה פי שנים ברחצה שריא ומדקאמר אפי' מכלל דמעיקרא לאו הכי הוא: הלכה כרבי יוסי. דלא צעי מרובעת: והלכה כר' עקיבא. דלא צעי מוקפת לדירה: וסרווייו. הנך שמעתמא דשמואל לקולא: הוה אמינא. דשמואל דירה צעי כר"י בן צבא ובארכה יותר על רחצה כרבי יוסי סבר לה: **אריך וקטין** לא. דהא ר"ע מרובע צעי: טורע רוצו. צורעונים ציטל דירתו דצורעונים לא דיירי אינשי והוה ליה גינה ואסור לטלטל אף בשאינו מרע דצטיל ליה לגבי רוצא אכל צנוטע אילנות לא ציטל דירתו דאורחא להסתופף בכל אילנות תמיד: אלא. שיש צאחות מקום זריעה יותר מצית סאתים שנעשה כרמלית דקרפף יותר מצית סאתים שלא הוקף לדירה כרמלית היא ושאינו מרע הוי חצר פרואה צמלואה לכרמלית לפיכך כולו אסור: **אכל צים סאסים.** דכלא דירה שרי צאנפי נפשיה הכא נמי שרי ואף על גב דמקום זריעה הוי קרוי קרפף ושאינו מרע הוי חצר ופרוץין זה לזה שאין מחילה ציניין אפילו הכי לא אסרי אשדדו והוליל ודחד גבירא הוא ורבי שמעון היא דלאמר רשות קרפף וחצר לא אסרי אהדדי אפילו היא של צ' בעלי צבים: **כדמנן רבי שמעון אומר** **ואחד חצרות ואחד קרפיות ואחד גגות רשות אחד הן.** לטלטל מזה לזה לכלים שצצתו צמורין ואפילו הן של צעלים הרבה אכל לא לכלים שצצתו צתוך הבית והוליאן לחצר אסור להוליאן מחצר לקרפף או לגג צבית וקרפף שתי רשויות הן ואפילו דחד גבירא:

עושיין פסין פרק שני עירובין

רבי עקיבא היינו ס"ק. דאמרו לו לא אמרו צית סאתים אלא לגינה ולקרפף אכל אס היה כו' [ית.]. אלאה היכא דאיכא צית דירה אפי' טובא ובשלא הוקף לדירה צית סאתים כר"ע: **איכא** בינייהו **דבר מועט.** צבית סאתים יתר על שצעים אמה ושיריים רצועים כדתני לקמן לתנא קמא שרי צבית סאתים שלימים

ולר' עקיבא שצעים ושיריים על שצעים ושיריים ותו לא כדקא אמרי' כהדיא וכמה הן סאתים כחצר המשכן: **דבר מועט.** לקמן' מפרש לה: **מנא** הני מילי. דמרצעין ליה לחצר המשכן לשער צו איסור צבת: **מאי צממשים.** הא רוחצ חמשים וארכו מאה דהכי כמיצי צמדות הקלעים וכן לפאת לפון צאורך קלעים מנא אורך' ורוחצ החצר לפאת קרמה מזורחה חמשים אמה י: **אלא אמרה** **חורב** **טול חמשים.** שארכו יתר על עשר רחצו וסבב חמשים הנותרים דלזו להו שצעים אמות וד' טפחים מרובעין. כיצד עשה מהן חמש רצועות של עשר אמה רוחצ וארכן חמשים השבב האחת למזרח והאחת למערב הרי רחצה שצעים וארכה חמשים עוד שים אחת ללפון ואחת לדרום הרי שצעים על שצעים אלא שהקרנות פגומין לכל קרן וקרן עשר על עשר מפני התוספת שהוספת טול מן החמשים ד' חתיכות של י' על י' ושים צד' קרנות ונתמלאו נשארה רצועה אחת של עשר על עשר אמות שהיא ששים טפחים על ששים טפחים ועשה אותן ל' רצועות של שני טפחים **ט**) (הרי ל') רצועות אורך כל אחת ואחת עשר אמה) שזולין הן ג' מאות אמות תן ע' לכל רוח י' הרי שצעים וד' טפחים על שצעים וד' טפחים אלא שהקרנות פגומין טפחיים על טפחיים נשארו ציך עשרים אמה טול מהן שמונה טפחים ושים לקרנות ונתמלאו ונשארו ציך י"ח אמה וד' טפחים ברוחצ טפחיים והייינו דבר מועט שאס צבת לחלקו ולהקיף צהן וא' אין מגיע התוספת לרוחצ צ' שלישי אכצע דהא צבית למעצד מנייה **ט** רצועה של רפ"ג אמות **ט** וד' טפחים אורך להקיף

ארכה הרוחות: **פשטיה** דקרא. לענין משכן: **צמאי** כפיצ. צחמשים דקרא מאי היא: **העמד משכן על שפת.** שכלין שס החמשים של חצר משכננסים לה שפתחה של מזרח: **כרי** **שהו חמשים אמה.** של חצר לפני המשכן: **ועשרים לכל רוח.** שהמשכן ארכו ל' כרעתיצ (שמות טו) עשרים קרשים ורוחצ הקרש אמה וחצי ורחצו של משכן תופש עשר אמות כרעתיצ ששה קרשים [שס] שהן תשע אמות ושני קרשים למקולעות שהן ג' אמות רוחצ והאמה מכאן והאמה מכאן לכסות עוביין של קרשים של זלע **ט** ארכו אמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן להשלים ולמלא החלל לעשר וכשהחתה מעמידו לסוף חמשים ובאמלע רחצה של חצר נשארו מהחמשים על חמשים של חצר עשרים אמות שלש הרוחות אלא שעובי הקרשים ממעט מהן אמה לכל כד והכא **ו**) חללה חסדי ועובי הכתלים בכלל העשרים של כל רוח ולפניו למזרחו לא היו קרשים אלא מסך והיינו וילון: **ארכה יתר משנים ברחצה.** כחצר המשכן הוא דשרי ואע"ג דלא מרצעה והיינו אורך כשנים ברוחצ אכל טפי משנים ברוחצ לא מישתרי: **היינו רבי יוסי.** דלאמר ארכה אפילו פי שנים ברחצה: **איכא** בינייהו **ריבועא** **דיבצעוה** **רבנן.** ר"א סבר ארכה יותר משנים ברחצה אין מטלטלין ומיהו עיקרה ארכה פי שנים ברחצה כרעתיצ ולית ליה ריבועא ומיהו אי מרצעה לא מיתסרא כהכי כדקמני אס היה ארכה יותר

מסורת הש"ס

א) לקמן נח. ב) [כמות קיא: קידושין פ: מולין ו. קלב: עריןן ח:א:א:] ג) רי"ף ורש"י נחמן; ד) צ"ב כד; ה) לקמן לה. עד. פט. ונא. שבת קל; ו) נד"ה אלא אמרה; ז) [שמות מו, ח] [שס; ט] ר"מ מ"ז; י) ס"ח: הרי ר"פ אמות, ט) [ע"י מייט ד"ה ובלבד], ז) [פרצוב גירסאות יש כאן דאי גרסי' רפ"ג ע"כ לא וד' טפחים ע"כ לא גרסי' רפ"ג אלא רפ"ב ועיין במהרש"א; ח] [ועיין מוס' צ"ב קמ. ד"ה מנין ומוס' סוטה לב: סד"ה ורבי]; ט) [ועיין מוס' שבת קכ:א]; טו) [ווי' מנחת הן שיעטר לכתחלה רצועה כך והא לא איירי אלא בהשכר קרפף שהוא צניי כבד, רש"י ממוס' שם; ט] [ועיין כרז אלפס דף נה.].

⚔

תורה אור השלם

- ↑ אריך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים וקדקה חמש אמות משך וארדיקם נחשה: שמות כו יח

⚔

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אלא אמרה תורה וסי' ל' רצועות של ב' טפחים רוחב אורך כל אחת וכו' למעצד מנייה רצועה של רפ"ב אמות וד' טפחים אורך להקיף: ב) ר"ח ועשרים לכל רוח וכו' של זלע לארובי אמה וכו': ג) בא"ד לא זע והכא כוללה קחשיב ועוני הכתלים: ד) תוס' ד"ה לרי' שמעון וכו' נראה דמבזה כ"ש פריך וכו' והיינו משום דצטל:

⚔

גליון הש"ס

נב' יתר ע"פ שנים ברחבה תנן. עיין לקמן דף כה ע"כ מוס' ד"ה קרפף:

⚔

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה אלא אמרה תורה טול כו' אין מגיע ההוספת לרוחצ וכו'. צ"ב והוא אכצע וא' מ"ח באכצע בקידוי ודעל ע"י והרצעה פשוט ואכצע משמיר שלש אמה:

⚔

מוסף רש"י

חובא לעיל ע"א

⚔

רב ניסים גאון

איכא בינייהו ריבועא דרבנן. עיקר דיליה בפרק מי שהוציאורו גריים אם אינו מכיר או אינו בקי בהלכה ואמר שבתיתו במקומי זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח עגולות דכרי רבי חנניה בן אנטוניגס, וחכמים אומרים מרובעות כטבלה מרובעת.

⚔

רבינו הגנאל (חמשך) ואקשין ר' יוסי היינו ר' אליעזר. ופרקינן איכא בינייהו ריבועא דרבנן, דתנן עגולות דכרי ר' חנניה בן אנטניגס. וחכמים אומרים מרובעות [כטבללא]